

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบทั่วไปของระบบบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการ สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้และเพื่อพัฒนากลไกของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อสนองต่อความต้องการจำเป็นและลักษณะเฉพาะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิทยาการการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) แบบเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง (Participatory Research) อันประกอบด้วยเครือข่ายทั้งในระดับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ช่วง โดยการวิจัยครั้งนี้เน้นการดำเนินการในช่วงที่ 2 ซึ่งเป็นการดำเนินการหลังจากที่ได้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาหลักการและรูปแบบทั่วไปของระบบบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการกับสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษาแกนนำในช่วงที่ 1 (ม.ย. – พ.ย. 47) แล้ว โดยมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาแกนนำ จาก 5 ภูมิภาค ในจังหวัดพิษณุโลก อุบลราชธานี จะเข้เทรา สมุทรปราการ สงขลา และกรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา การดำเนินการวิจัยช่วงที่ 2 มีการดำเนินการ 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 (ธ.ค. 47 – ต.ค. 48) เป็นการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษาแกนนำ และเครือข่าย โดยการจัดประชุมปฏิบัติการ (Workshop) และลงพื้นที่กำกับติดตาม และระยะที่ 2 (พ.ย. 48 – มี.ค. 49) เป็นการเสริมพลังอำนาจให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 10 แห่ง และสถานศึกษา 46 แห่ง ใน 5 ภูมิภาค นำรูปแบบบริหารจัดการศึกษาไปทดลองใช้ ติดตามประเมินผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และสรุปรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สำหรับการวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้การคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแตกต่างของคุณลักษณะ 4ร ของผู้เรียนก่อน และหลังเข้าร่วมโครงการด้วยสถิติทดสอบที (paired t-test)

ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. ระบบการบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการเป็นผลผลิตจากการที่คณะวิจัยได้ช่วยเสริมพลังอำนาจ (empowerment) ให้กับผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา เกิดความตระหนัก เห็นโอกาส เกิดความสามารถ สร้างและปล่อยพลังความสามารถในการพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการด้วยตนเอง โดยมีองค์ประกอบหลัก 4 ส่วนได้แก่ 1) วาดภาพความสำเร็จ (success) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาให้ชัดเจนในด้านวิสัยทัศน์ (vision) จุดมุ่งหมาย (goal) บทบาท (role) และภารกิจ (mission) การกำหนดมาตรฐานตามภารกิจ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน (4 ร) ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ 2) กำหนดโครงสร้าง (structure) การบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการ

การจะต้องมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารที่ประกอบด้วยกลุ่มงานและมาตรฐานการดำเนินงานที่มีความยืดหยุ่น ตอบสนองต่อภารกิจหลัก และมีบรรยากาศของการปฏิบัติงานที่เป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ 3) การบริหารจัดการศึกษา (management) จะต้องมีการบูรณาการจุดมุ่งหมาย สาระ วิธีการ และทรัพยากรการบริหารโดยใช้ MSPA เป็นตัวขับเคลื่อน ได้แก่ การระดมทรัพยากร (mobilization) การใช้กลยุทธ์ (strategy) การมีส่วนร่วม (participation) และความเป็นอิสระ (autonomy) คล่องตัวในการสร้างความโดดเด่นทางวิชาการ และ 4) ติดตามกำกับ (monitoring) การบริหารจัดการศึกษาโดยมีการตรวจสอบภายใน และติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรม (KPI) เป็นระยะๆ เพื่อพัฒนาปรับปรุงแก้ไขปัญหา/อุปสรรคจนบรรลุจุดมุ่งหมาย

2. กลไกของการแปลงรูปแบบทั่วไปของระบบการบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการให้เหมาะสมกับแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษานั้นควรพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) การวาดภาพความสำเร็จของ สพท./สถานศึกษา โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน สิ่งคุกคามและโอกาสของ สพท./สถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย บทบาท และภารกิจของ สพท./สถานศึกษา ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ปรัชญาของ สพท./สถานศึกษา และสนองตอบความต้องการจำเป็นของแต่ละ สพท./สถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน 2) การกำหนดโครงสร้างการบริหาร สพท./สถานศึกษา โดยการวิเคราะห์งาน ศึกษามาตรฐานของการดำเนินการ การประเมินผลการปฏิบัติงานและองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อกำหนดมาตรฐานกลุ่มงานที่สนองตอบภารกิจหลัก วางมาตรฐานการดำเนินงานและตัวชี้วัดผลสำเร็จของแต่ละกลุ่มงาน ตลอดจนวางแนวทางส่งเสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกันที่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย การกระจายอำนาจ และความเป็นกัลยาณมิตร 3) การบริหารจัดการศึกษา สพท./สถานศึกษา โดยการวางกลยุทธ์ การพัฒนาแผนและโครงการ การนิเทศภายใน ซึ่งต้องอาศัยการระดมทรัพยากร เช่น งบประมาณ บุคคล แหล่งเรียนรู้ ทั้งภาครัฐและเอกชน การวางกลยุทธ์และขับเคลื่อนกลยุทธ์ การมีส่วนร่วม และความเป็นอิสระคล่องตัว ทันสมัย กระจายอำนาจ มีความโดดเด่นทางวิชาการ ตลอดจนการนิเทศติดตามการดำเนินงานของกลุ่มงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินการโดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร และ 4) การตรวจสอบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น โดยการศึกษารูปแบบและวางแนวทางการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานและการประเมินผลสำเร็จของงานทั้งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (4ร) การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการที่เกิดขึ้นกับ สพท.และสถานศึกษา

3. สถานศึกษาที่ผู้บริหารได้พัฒนาสู่มีรูปแบบของระบบการบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการ นำระบบไปใช้และมีการติดตามกำกับอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว พบว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 4 ด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คุณลักษณะ 4 ด้านประกอบด้วย 1) รู้ทันรู้นำโลก 2) เรียนรู้ชำนาญเชี่ยวชาญปฏิบัติ 3) รวมพลังสร้างสรรค์สังคม และ 4) รักษ์วัฒนธรรมไทยใฝ่สันติ

This study had purposes to develop generic model of Integrated Educational Management System for Education Service Areas and schools in Knowledge-based economy society and to develop mechanism of model adaptation serving specific needs and characteristics of Education Service Areas and schools. Research and development and participatory research cooperating with Schools, Education Service Areas and local Universities network were applied for the study.

There were 2 phases of study: This study emphasized on phase II after developing the principles and generic model of Integrated Educational Management System (iEMS) for ESA and leading schools in phase I; there were 2 stage of Phase II: Stage I aimed to develop Integrated Education Management System for Education Service Areas, leading schools and local networks in 5 regions: Pitsanulok, Ubonratchatani, Chacheongsao, Samutprakarn, Songkhla, and Bangkok. Workshops and field monitorings were established. Stage II aimed to empower 10 Education Service Areas, 46 schools in 5 regions to develop Integrated Educational Management System; to utilize the model and to monitor and evaluate the result of model utilization. Content analysis, descriptive statistics, and paired t-test were applied to analyze the data.

Major findings were as follows:

1. The developed Integrated Educational Management System helped empowering administrator in ESA's and schools to aware and exercise their power to develop Integrated Educational Management System by themselves. The model had 4 components:
 - 1) Drawing success scenarios of ESA's and Schools clearly in vision, goal, role and mission; determining standard performance to develop the desired aspects of student;
 - 2) setting the structure of Integrated Learning Management System composing of task forces, responsive and flexible performance standard, working atmosphere with learning culture;
 - 3) managing education with the integration of goals, essential, methods and resources following MSPA which were mobilization, strategy, participation and autonomy;
 - 4) monitoring education management with internal audit and KPI evaluation for improving.

2. Mechanism of generic model adaptation to fit each ESA and school should be considered these factors: 1) drawing the success scenario of ESA's and schools by conducting SWOT analysis to formulate vision, goal, role and mission of ESA's and schools according to National Education Standards, philosophy of ESA's and schools and their needs; 2) formulating the structure of ESA's and schools by job analysis, performance standard study, performance appraisal, and learning organization to define task force standard responding to mission; setting performance standards and their indicators as well as setting the guidelines to enhance cooperating learning atmosphere according to democracy principle, decentralization and friendship; 3) educational management of ESA's and schools by strategic planning, developing the plans and the projects, the internal supervision which led to the iEMS based on MSPA principle (Mobilization , Strategy, Participation and Autonomy). Furthermore, there were the internal audit, monitoring and learn form each other. 4) output assessing by model study and setting the guideline for monitoring and evaluation the result in the 4 desired aspects of student and change and development of ESA's and schools.

3. School with developed manual of Integrated Learning Management System, implementing and monitoring efficiently, found that the 4 desired aspects of student: Smart Consumer, Breakthrough Thinker, Social Concern, and Thai Pride increased significantly.